

АГЕНЦІЯ РЕЛІГІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

АРІ

№ 12 (349)

Інформаційний бюлетень

Звіт Радіо «Воскресіння»

31 грудня 2004 р.

*З Різдва
Христовим!*

**Агенція
Релігійної
Інформації**

**Видавець: Підприємство
«Агенція Релігійної інформації»
Фонду сприяння Свободі Слова
(м. Львів)**

Головний редактор
Богдан Дубінський
Голова ради Фонду
Мирослав Павлюк

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ №8306 від 12.01.2004 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
інформаційного агентства
як суб'єкта інформаційної діяльності
Серія КВ №37 від 11.10.2000 р.

Над випуском працювали:

Літературний редактор
і перекладач

Зоряна Курдина

Фотокореспондент

Андрій Конак

Верстка

Сергій Плахотнік

Відповідальний секретар

Лідія Пуза

Адміністратор видруку

і розповсюдження

Василь Павлюк

Адреса:

79016, м. Львів,

вул. Озаркевича, 4.

Тел.: (0322) 72-27-02,

74-23-03, 74-20-85

Факс: (0322) 297-08-75

e-mail: ari@rr.lviv.ua

Кореспондентський пункт

у м. Києві:

Тел./факс (044) 418-00-36

www.rr.lviv.ua

На обкладинці:

стор. 1 — різдвяна шопка

(римо-католицький кафедральний собор
Успення Пречистої Діви Марії у Львові);

стор. 20 — святкова ялинка на площі
перед Львівською оперою.

ЗВЕРНЕННЯ

Блаженнішого Любомира з нагоди Різдва Христового

Дорогі у Христі!

Христове Різдво — великий празник божественної самопожертви, миру та надії. У перспективі цього празника ми подумки повертаємося до вифлеємської яскині, в якій народився наш Спаситель, та до ясел, в яких Він лежав. Ми згадуємо також Його земне життя: як Він виростав, працював та виступав як Учитель, щоби нам, людям, пояснити про Небесного Отця, Пресвяту Трійцю, Божу Любов до людини, про сам великий факт, що Бог в особі свого воплченого єдинородного Сина присутній між людьми.

Для нас, людей, є великим таїнством те, чому Ісус Христос воплотився, чому Друга Особа Пресвятої Трійці прийняла людську природу, не переставши бути Богом. Ми можемо тільки здогадуватися, спираючись на Боже Об'явлення і священні книги, що Господь Бог зробив це з любові до людини. Своім приходом на землю Він наблизився до нас, виявив нам свою любов. Господь показав, що людина як твір Божий, хоча є цілковито залежною від Нього, все ж таки варта в Його очах на те, щоб її любити, — що людина має велику цінність.

Багатьох з нас може здивувати думка, як це людина, яка є тільки сотворінням, в Божих очах настільки цінна, що Господь приходить до нас, приймає людську природу з усіма її обдаруваннями та немочами, тільки що без гріха. Крім того, Він, як ми, народжується, виростає, ходить до школи, працює... Усі ці події, на перший погляд, абстрактні і далекі, актуальні лише у різдвяний час. Та, насправді, вони є підґрунтям нашого життя, важливими для зрозуміння самих себе. Господь допоміг зрозуміти, ким ми, по суті, є, — ким ми є в Божих очах та яка наша гідність.

Події минулих місяців, коли сотні тисяч людей по всій Україні на знак протесту проти фальсифікації виборів, проти неправди, яка стала знаком приниження нашої гідності, вийшли на вулиці своїх міст, засвідчують, що наш народ зрозумів, ким він є в очах Божих, ким він має бути в очах світової спільноти.

Ми, на думку багатьох, встали з колін, і з населення, яке проживає на території України, переросли у зрілу націю.

Тому сьогодні, у цей святковий час, хочу закликати Вас від усього серця подякувати новонародженому Дитятку за цей величний дар, який, як видається, ми ще належно не оцінили. Мабуть, тому, що все відбувалося не зовсім так, як ми собі уявляли і як формулювали у своїх молитвах, бо цілком можливо, що, промовляючи свою молитву, ми забували про те, що найкращий для нас розвиток подій є той, який відповідає Божій волі.

Ми занадто мало над цим задумуємося і живемо, звертаючи свій погляд лише на земні речі. А ціле наше життя набирає цілком іншого характеру, коли ми усвідомлюємо собі, що та правда, яка постає перед нашими очима в різдвяний час, є підставою для щоденного життя кожної людини зокрема і людської спільноти взагалі. Вона допомагає зрозуміти і вартість ближніх, які є такими самими, як ми, Богом створеними і Богом любленими.

З нагоди цьогорічних різдвяних свят ще раз пропоную глибоко замислитися над ставленням Бога до нас, бо в Ньому є джерело світла й сили, надія на краще майбутнє, як щось, що можна справді здійснити. Обіймаючи усіх Вас у новонародженому Ісусі Христі, бажаю, щоб вифлеємське світло здолало темряву, щоб осяяло всіх людей, створених за образом їхнього Творця.

Христос раждається!

+ Любомир

Різдвяне послання

Патріарха Філарета, предстоятеля УПЦ КП

*Дорогі браття і сестри!
Христос народився, славімо Його!*

Різдво Христове має пряме відношення до нашого сьогодення, до сенсу нашого життя. Дивлячись на гріховність світу і руйнівну силу зла, а також відчуваючи безсилля людей у боротьбі з цим світовим злом, один із древніх філософів, майже у відчай, сказав: «Якщо Син Божий не зійде з неба і не визволить людей від гріха і смерті, то світ загине». В минулому 2004 році Господь показав нам обличчя зла і силу добра. На власному досвіді ми відчули добро і зло. Україна стала ареною боротьби свободи і неволі, правди і неправди, християнської любові й ненависті, демократії і зловживання владою. За подіями в Україні стежить увесь світ. Саме у цей час ми відчули необхідність втручання Бога. Ми щиро молилися про Його допомогу і благали, щоб Він був милостивим до провин наших. З якою вірою і надією ми виголошуємо слова: «З нами Бог! Розумійте, народи, і підкоряйтеся, бо з нами Бог!»

Ось чому ми, християни, сприймаємо Різдво Христове не як народне свято з традиційними колядками, вертепом, різдвяною зіркою та святочними гуляннями, а як пришествя у світ Сина Божого заради визволення людей від гріха і смерті, й від того зла, яке кожен із нас відчуває на собі, на власному досвіді.

Сама уява про народження Сина Божого від Пресвятої Діви Марії не може залишити байдужим людське серце. Творець Всесвіту благозволив явитися у світ Немовлям в убогому вертепі, в оточенні пастухів. У цьому злиденному притулку, у яслах для худоби, а не в царському палаці, лежав «неосяжний Христос Бог» — Той, Хто тримає у Своїх руках усю вселенну, увесь космос. Він смирив Себе, прийнявши подобу раба і ставши людиною. Господь Ісус Христос упокорив Себе для того, щоб посоромити людську гординю, щоб вселити смиренність у кожну людину.

Різдво Христове навіки з'єднало людину з Богом. Тому ми й виголо-

шуємо: «З нами Бог!» Син Божий просвітив затьмарений розум людини світлом істини, тому ми й не хочемо жити в суцільній неправді. Христос народився, щоб побудувати Царство Боже, тобто Царство духовне, де живуть любов, а не ненависть, правда, а не кривда, милосердя, а не жорстокість, мир, а не ворожнеча, святість, а не гріх.

Син Божий втілювався і зійшов на землю, щоб дарувати людям благодатні сили для боротьби з гріхом. Хто був на майданах і вулицях Києва та інших міст України, той відчув дію благодаті Святого Духа в серцях людей; тут панувала християнська любов, та любов, яку відчували перші християни на так званих агапах, тобто вечереях християнської любові.

Син Божий став людиною, щоб дарувати нам життя вічне. Людина назавжди залишилася б загиблою, якби Господь не подолав смерть. Господь прийняв наше тлінне тіло й оздоровив його Своїм Божеством, визволивши його від смерті.

З народження Христа Спасителя пов'язано вбивство чотирнадцяти тисяч немовлят у Вифлеємі та його околицях. Цар Ірод вдався до такої жорстокості, намагаючись знищити Немовля Христа, щоб не втратити царську владу. Це було понад дві тисячі років тому, а скільки невинних людей загинуло у XX столітті! А причина та сама: владолюбство! Намагання утримати владу над людьми і цілими народами. Український народ перетерпів подібні несправедливості і жорстокість на власному досвіді.

Владу, яку людям дарує Бог, щоб вони захищали добро і творили правду, треба відрізнити від владолюбства, яке є великим злом; воно приносить страждання і окремим людям, і всьому народові. Для справжнього християнина бути при владі — це не благоденство і шана, а тяжкий хрест, поєднаний з великими і численними трудами і турботами. Хто хоче мати владу і жити по-християнськи, той повинен принести себе в жертву служінню людям і бути готовим до душевних страждань, великого терпіння і відповідальності за свої дії перед Богом і людьми.

Христос приніс на землю мир. А примирені повинні жити між собою в мирі, однодумності у вірі й християнській любові, — як діти єдиного Бога і брати у Христі, як члени Його єдиного тіла — Церкви. Це особливо потрібно нам тепер, коли нашу Батьківщину — Україну сили зла намагаються розділити, посіяти смуту, внести спокуси у свідомість людей. І тому не дозволяйте заманити себе на шляхи неправди і розбрату. Будемо пам'ятати, що правдивий християнин — той, хто уподібнюється Христу своїми ділами, помислами і почуттями.

Дорогі браття і сестри! Сердечно вітаю вас з великим святом Різдва Христового і Новим роком! Вітаю зі святом також усіх українців, які перебувають за межами України і турбуються про її майбутню долю. Закликаю всіх вас, дорогі браття і сестри, творити діла милосердя і любові. Молитвою і чесною працею сприяйте відновленню нашого суспільства. Приможте свої гарячі молитви за духовне відродження народу, за єдність Церкви і всього українського народу, за мир між людьми і народами. Нехай наступне Новоліття буде для нас і для всієї України роком Божого благословення. Нехай мир, про який сповістили ангели у Вифлеємі, зміцнюється на землі і приносить усім радість і Боже благовоління. Бог миру і любові нехай буде з усіма нами.

Христос народився, славімо Його!

*Філарет,
Патріарх Київський
і всієї Русь-України*

Рідваєне послання

архієпископа Харківського і Полтавського УАПЦ Ігора (Ісиченка)

*Всечесні Отці!
Дорогі Брати і Сестри!*

«Небо і земля нині з'єднались, коли Христос народився; нині Бог прийшов на землю, людина ж на небо виїшла», — співається на богослужінні Різдва Христового. І наші колядки радісно підхоплюють цей мотив, знов і знов повторюючи: «Небо і земля, небо і земля нині торжествують, ангели й люди, ангели й люди весело празнують». Бо ж прихід у світ Божого Дитятка означає для кожного християнина насамперед завершення трагічного часу усамітнення людини, падіння зведеного гріхом бар'єру поміж духовним і матеріальним світом. Немовлятко Христос, поклавшись у вифлеємському вертепі, збирає в радісному єднанні ангельські хори, пастушків і мудрих царів зі Сходу. Тож перед тим, як символічно розчиняться царські двері на вечірні, народ співав у різдвяний святвечір: «Перегороду від раю знищено, вогняний меч зникає, херувим відступає від дерева життя і ми, прогнані з раю задля непослуху, причащаємося райської поживи».

Невипадково різдвяні звичаї різних народів однаково гуртують християнські родини довкола святої вечері, заохочують обмін близьких людей подарунками.

Відчуваючи у світлій атмосфері свята потужний заклик до єдності, ми намагаємося увійти в цю атмосферу, подолати відчуження, підозріливість, самовпевненість. Різдво, час єднання Неба й землі, несумісне з самотністю і тим більше з ворожнечою. Сам Небесний Цар, являючи Свою присутність в історичній реальності світу, прокладає нам дорогу до Себе. Дорогу, котра завжди йде через наше порозуміння з ближнім.

Бурхливі події минулого року залишили в свідомості українців не тільки помаранчеві символи надії. Ми пережили найжорстокіший за часи незалежної Української держави суспільний поділ, особливо відчутний на Східній Україні. Політичний конфлікт позначився на людських стосунках,

виявив агресивний потенціал безвідповідальних чиновників, занурив значну частину наших земляків на Слобожанщині й Донбасі в стан підозріливого невдоволення.

Церква не може і не повинна втручатися в політичні битви між окремими партіями та блоками. Вона не може і не повинна ставати ані на бік переможця — проти переможеного, ні на бік меншості — проти волі більшої частини народу. Але Церква тим і засвідчує свою християнську сутність, що йде дорогою Христа, гамуючи людські болі, залагоджуючи конфлікти, долаючи штучні поділи. Церква не кличе до пристосовництва, зовсім ні! Вона лише відкриває справжнє джерело конфліктів — гріх як зраду небесного призначення людини, як участь у богоборницькому бунті сатани, князя термря й усіх поділів. Світло Христової віри, світло Божої любові до створеного Ним світу, що лине тепер з вифлеємських ясел, має розвіяти похмуру владу заздрощів і зла.

Дорогі Брати і Сестри! Цією Христовою Церквою є ми з вами. На нас, християнах різних юрисдикцій і конфесій, лежить велика доля відповідальності перед Богом за суспільну злагоду в Україні, за зростання взаємної довіри й солідарності нашого народу. Масові акції громадянської непокори зруйнували підступний міф про природну порізненість українців. Немає, не може бути націй, які б несли в своїй вдачі запрограмованість на братовбивчі конфлікти. Всі народи, і наш серед них, створені Богом для вдосконалення в любові, для свідчення в світі своєї єдності через спільне подолання випробувань, що їх винаходить хижий і підступний спокусник. Східні мудреці, простуючи за небесною зорею, мали випробування через зустріч із царем Іродом. Цар зобов'язав їх повернутися, але, попереджені ангелом, мудреці пішли іншою дорогою й обминули Ірода. Мудреці не відразу збагнули, ким є Ірод. Тим більше ми, звичайні люди, можемо помилитися на життєвій дорозі, можемо повірити оманливим словам підступних лиході-

їв. Але Боже Провидіння завжди знайде спосіб застерегти нас від служіння неправді.

Слід тільки бути чуйними до його застереження, вміти слухати Боже слово, почувши — виконувати, помилувшись — виправити помилку.

Цьогорічне Різдво приходить до нас у неспокійну пору. Та саме тепер ми й можемо відчутти, наскільки великою була дві тисячі років тому і є нині потреба людства в спасительному Слові, що воплощується у Вифлеємі. *Мир і благовоління в людях* (Лк 2:14) сповіщають ангельські хори, спрямовуючи цю звістку до кожного з нас. *Мир і благовоління*, котрих так бракує в нашому повсякденному житті. Спрагли спокою, любови, доброти, ми закликаємо сьогодні ввійти в новий світ, де панують ці євангельські цінності. Світ, освітлений приходом Божого Сина.

Ми входимо в нього під голос ангельського співу разом із мудрецами й пастушками, зібраними довкола ясел. І всі ми гуртом, у Христовій родині, де зникають порізнення та ворожнеча, покликані творити нову українську реальність, несучи в світ довкола себе радість переживання величної правди:

Христос народжується! — Славимо Його!

† Ігор,
архієпископ
Харківський і Полтавський

ДОКУМЕНТ

Звернення керівників християнських Церков України до співгромадян напередодні повторного голосування 26 грудня 2004 р.

*Вельмишановні співвітчизники!
Дорогі браття і сестри!*

Напередодні повторного голосування на виборах Президента України 26 грудня 2004 року ми, керівники християнських Церков України, вважаємо своїм пастирським і громадянським обов'язком викласти спільну позицію щодо цієї важливої події.

Всі ми стали свідками бурхливих суспільних подій, викликаних масштабною фальсифікацією народного волевиявлення. Церква не може і не повинна втручатися у політичні процеси, але події кінця листопада — початку грудня цього року вийшли далеко за рамки суто політичних. Ми переконані, що учасники масових акцій протесту були не виконавцями чиїхось технологічних розробок, а борцями за правду і за право обирати — і власне, і своїх політичних опонентів. Для того, щоб у майбутньому українське суспільство більше не переживало таких гострих моментів протистояння, Церква закликає політиків і усіх співгромадян, не залежно від власних політичних поглядів, у своїх словах і діях завжди пам'ятати, що немає такої мети, яка б виправдовувала підтримку і свідоме поширення неправди, а реалізація якої могла б виправдати зневагу до прав і гідності опонентів.

Церкви схвально сприйняли справедливий рішення верховного Суду України, який підтвердив, що результати голосування 21 листопада 2004 р. були сфальсифіковані. У зв'язку з цим ми ще раз наголошуємо, що фальсифікація результатів виборів є не тільки важким за своїми наслідками злочином перед народом України, але також і гріхом перед Богом. Тому ми закликаємо всіх учасників виборчого процесу, а особливо членів виборчих комісій всіх рівнів, бути чесними перед Богом і народом, виконувати свої обов'язки по совісті і у відповідності до законів України.

Ми просимо тих, хто Богом і народом України наділений владними повноваженнями, не використовувати їх для незаконного впливу на результати

виборів глави держави. Зловживання владою — гріх, і якщо хтось піддавався такій спокусі раніше — нехай знайде в собі сили виправитися і чесно виконує свої обов'язки.

Ми переконані в тому, що милість Божа, громадянська свідомість, мудрість і виваженість нашого народу допомогли мирно розв'язати викликану небаченою фальсифікацією суспільну кризу. Разом з тим Церква закликає всіх пам'ятати, що ми — громадяни єдиної держави, а наші політичні переконання в жодному разі не повинні ставати приводом до застосування сили, розпалювання ворожнечі та ненависті до опонентів. Кожен має пам'ятати заповідь Спасителя — не робити іншим того, чого не бажаєш собі, кожен зобов'язаний бути на боці правди і відстоювати її. Разом з тим у боротьбі за правду необхідно пам'ятати слова Євангелія: «Не бувай переможений злом, а перемагай зло добром» (Рим 12:21).

Напередодні повторного голосування ми закликаємо всіх віруючих продовжувати молитися за справедливий перебіг і завершення виборчого процесу. Нагадуємо всім про необхідність в день голосування сумлінно виконати свій громадянський обов'язок. Чесне

проведення голосування і встановлення правдивих результатів волевиявлення народу України повинні стати важливим кроком нашої держави на шляху демократичного розвитку. Нехай Всемилостивий Господь допоможе кожному з нас відкинути гріх і неправду та спільними зусиллями будувати життя нашої Батьківщини згідно із законами правди і справедливості

Закликаємо на всіх наших співгромадян Боже благословення.

Філарет, Патріарх Київський і всієї Руси-України (Українська Православна Церква — Київський Патріархат);

Любомир, Верховний Архієпископ Української Греко-Католицької Церкви;

Маркіян Трофим'як, заступник Голови Конференції Римсько-Католицьких Єпископів України;

Григорій Комендант, Голова Всеукраїнського Союзу об'єднань євангельських християн-баптистів;

Михайло Паночко, єпископ Церкви християн віри євангельської України;

Леонід Падун, старший єпископ Української Християнської Євангельської Церкви;

Франц Шумейко, Голова Братства незалежних церков і місій євангельських християн-баптистів України;

Вячеслав Горпинчук, єпископ Української Лютеранської Церкви.

ПОБИРАЄ! ПОБИРАЄ! ПОБИРАЄ! ПОБИРАЄ!

ПОВНА СИМФОНІЯ ДО СВЯТОГО ПИСЬМА СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ

Укладач Павло Снук

Повна Симфонія є першим в Україні вказівником до Біблії, що охоплює повний канон Святого Письма. У ньому подані всі без винятку слова та словоформи й вказані всі місця їхнього вживання.

Видання допоможе християнам не лише легко віднайти у Святому Письмі потрібний фрагмент, але й зробити читання грамотнішим. З цією книгою кожен зможе глибоко проаналізувати будь-яку біблійну тему, охопивши її в цілому контексті Писання.
205x260 мм, 1312 с.

Ціна включає поштові витрати

Назва книги	Ціна	Кількість
Повна Симфонія до Святого Письма	144 грн	
Моя прізвище		
Моя адреса		

Замовлення вислати за адресою: 79008, Львів, Винониченка, 22; в/с 808;
тел./факс: (032) 297-16-33; тел.: (032) 297-81-08; (0322) 74-23-09.
www.svichado.com e-mail: jaroslav@svichado.com

ДОКУМЕНТ

Привітання новообраному Президенту України Вікторіві Ющенку

27 грудня 2004 р.

*Президентові України
Вікторіві Ющенку*

**Високодостойний
Пане Президенте!**

Патріархія Української Автокефальної Православної Церкви від імені всіх єпархій і громад в Україні, котрі визнають за свого духовного главу Блаженнішого митрополита Константина, щиро вітає Вас із остаточним переконливим підтвердженням Вашого обрання українським народом на свого Президента.

Православні українці вбачають у цьому неспростовну волю Божого Провидіння й вірять, що разом із мільйонами наших співвітчизників у молитві за перемогу справедливості на недавніх виборах поєдналися тисячі мучеників, ісповідників, подвижників

віри, прославлених в Україні. Ваша перемога вперше за довгі роки відзначається українцями як свято власної надії — надії на гідну великого християнського народу потужну, замогунту й авторитетну державу. Демократичну державу, де пануватимуть закон і справедливість.

Ще після Вашої фактичної перемоги 21 листопада 2004 р. в громадах УАПЦ почалося поминання Вашого імені як чинного Президента України. Фальшування виборів старою владою та її протидія Вашому обранню лише згуртували народ довкола Вас як лідера руху за віднову України. А кожен християнин бачить цю віднову насамперед у площині духовного життя.

Зичимо Вам твердості, наполегливості й послідовності в простуванні шляхом віднови Української держави. Молимося за те, щоб Ви завжди вміли

керуватися в своїх рішеннях мудрою силою Євангелія. Сподіваємося, що ганебна практика грубого адміністрування в державній релігійній політиці зміниться на продуктивні партнерські відносини. Маємо тверду надію в Господі, що Ви завжди відчуватимете за собою дружню й вимогливу присутність Майдану, де сконденсувалася в ці тижні народна воля до правди, якої перш за все вчив нас шукати Спаситель світу (Мт 6:33).

Хай же Господнє благословення перебуває на Вас і на всіх Ваших побожних справах, спрямованих на добро Божого люду, котрий своєю спільною волею покликав Вас на служіння як народного Президента.

*† Ігор
Архієпископ Харківський
і Полтавський,
керуючий справами Патріархії*

Делегація Українського Католицького Університету зі Львова відвідала Харків

У відповідь на сепаратистські заяви экс-губернатора Євгена Кушнар'юва, церковні й академічні спільноти Львова та Харкова розширюють традиційні культурні стосунки між цими історичними центрами Західної і Східної України. З 18 по 22 грудня 2004 р. у Харкові перебувала група студентів і викладачів Українського Католицького Університету на чолі з віце-ректором Мирославом Мариновичем. Гості молилися за Службою Божою, відправленою архієпископом УАПЦ Ігорем Ісиченком у Свято-Дмитрівському храмі.

У консисторії Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ відбулася зустріч архієпископа Ігоря, Мирослава Мариновича та голови Комітету національного порятунку від Харківської області Генріха Алтуняна – колишнього товариша Мирослава Мариновича по радянських концтаборах.

Проїшли бесіда Мирослава Мариновича та концерт хору «Стрітення» в місті Мерефа під Харковом. Мирослав Маринович мав виступ на 5-му каналі

Харківського телебачення.

На вечірньому богослужінні львів'яни молилися в монастирі отців василіян у селі Покотилівка. День пам'яті свт. Миколая гості з УКУ провели в селі Мурафа Краснокутського району, де хор «Стрітення» співав Архієрейську Службу Божу в Свято-Миколаївському храмі УАПЦ (настоятель о. Михайло Миронов). Архієпископ Ігор привітав гостей і нагадав про неціненний досвід християнської солідарності, накопичений у стосунках УКУ та Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ. Цей досвід особливо важливий тепер, коли стара влада намагається залажати українців примарою сепаратизму, сіючи недовір'я поміж українцями Галичини та Слобожанщини-Донбасу. Львівська молодь активно спілкувалася з мешканцями села, із захопленням слухала церковні співи в народній манері, виконували старшини парафіянами.

*Прес-служба
Харківсько-Полтавської єпархії
УАПЦ*

Книга про подвиги воїнів-християн

Ветеран Харківського крайового братства апостола Андрія Первозваного Ніна Немировська, викладач українознавства Харківського інституту танкових військ, видала у співавторстві зі своєю донькою Тетяною Філошенко довідник «Духовно-виховний аспект подвигів воїнів-християн у сучасних процесах навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах». Довідник широко використовує матеріали з української агіографії та історії Церкви. Додано молитви до святих воїнів та відомості з православного календаря.

Знову пограбування у Харкові

Нещодавно, як ми повідомляли раніше, було пограбовано каплицю Святого Миколая УГКЦ у Харкові, з якої викрали Євангеліє, підсвічники та ікони з іконостаса. Досьогодні правоохоронним органам не вдалося виявити злочинців та повернути церковне майно. Але ця подія не стала останньою у цьому сумному ланцюжку.

У ніч з 24 на 25 грудня 2004 року у м. Харкові обікрали квартиру Преос-

Кардинали Мар'ян Яворський і Любомир Гузар взяли участь у святвечірніх урочистостях для польських спостерігачів

Для участі у проведенні виборів Президента України, які пройшли в неділю 26 грудня, з Польщі на Україну прибули 1100 спостерігачів, які були зареєстровані в Центральній виборчій комісії. Понад 600 чоловік 24 грудня приїхали до Львова, решта — до Києва. Для участі у виборах в якості міжнародних спостерігачів зголосилися люди з різних суспільних верств Польщі — кухарі, адвокати, студенти, шахтарі, науковці.

Важливим і дуже зворушливим для українців фактом є те, що люди приїжджають із Польщі без огляду на те, що на цей відрізок часу припадає велике свято — Різдво і Святий вечір, на який збирається вся родина. Тому Римо-Католицька Церква в Україні і Українська Греко-Католицька Церква вирішили духовно підтримати спостерігачів із Польщі, щоб вони також відчували радість свята Різдва Христового за межами власного дому. РКЦ організувало Святкову пастерку, яка розпочалася о 18.00 в римо-католицькому кафедральному соборі Успення Пресвятої Богородиці у Львові. У ній взяли участь представники Римо-Католицької і Греко-Католицької Церков,

політики з України і Польщі. З польського боку був, зокрема, віце-голова партії «Prawo i Sprawiedliwosc» п. Адам Ліпінський (саме завдяки активному сприянню цієї партії у Польщі було зібрано таку велику кількість людей, які мали бажання стати офіційними спостерігачами). З українського боку — депутати, представники місцевої влади. Після спільної молитви відбулося ламання оплатки і складання побажань з нагоди Різдва Христового, після чого люди поїхали, щоб взяти участь у святвечірній трапезі (Вігільні): частина з них поїхала до Бу-

динку залізничників, а решта — до Львівської духовної семінарії Святого Духа (УГКЦ) у селищі Рудно.

«Ми зацікавлені в тому, щоб в Україні, як і в Польщі, розвивалася демократія, відбувалося зближення народів, — пояснив ініціативу партії «Prawo i Sprawiedliwosc» п. Роберт Петришин. — Існують певні стереотипи, як в Польщі, так і в Україні, через які бракує симпатії і порозуміння між народами. Тому ми хочемо ці стереотипи ліквідувати, щоб співпрацювати та допомагати один одному, як слов'янські народи».

Після молитви і святкової трапези гості зі Львова потягом поїхали до Котовська, Одеси, Миколаєва, Херсона. Крім того, 500 осіб, які прибули до Києва (для них теж було організовано Святвечір), вирушили на спостереження виборів до Черкас, Полтави, Донецька, Маріуполя. Цей виїзд польських спостерігачів повністю організували і підтримали матеріально з польської сторони партія «Право і справедливість», а з української сторони — Українська народна партія (входить до політичної коаліції «Блок Віктора Ющенка»).

Вифлеємський вогонь миру прибув на Україну

22 грудня відбулася церемонія передачі Вифлеємського вогню миру на польсько-українському митному переході Гребенне—Рава-Руська. Священний вогонь українським скаутам-пластунам передали польські харцери. Цьогоріч церемонію благословили троє предстоятелів українських Церков: УГКЦ, УПЦ КП та УАПЦ. Після того, як священний вогонь прибув до Львова, він зберігався у трьох храмах міста: соборі св. Юра (кафедральний храм УГКЦ), церкві свв. Петра і Павла (УАПЦ) та церкві св. Миколая (УПЦ КП).

4 січня його рознесли по всіх церквах Львова та Львівської області, де кожен охочий може запалити від нього свою свічку. Згодом вогонь із міста, де народився Ісус Христос, повезли і до Києва, де він зберігається у Михайлівському Золотоверхому соборі (один з найдавніших храмів української сто-

лиці, збудований київськими князями майже одночасно з собором св. Софії (XI ст.), зруйнований у 30-их роках XX ст. більшовиками, відбудований наприкінці 90-их років, належить УПЦ КП). Звідти вогонь передадуть у всі регіони України.

Наразі невідомо, чи перетне він східний кордон України. За словами голови Львівського осередку організації «Пласт» Володимира Раковського, минулого року українські пластуни спробували передати священний вогонь колегам з Росії та Білорусі, але на їхню пропозицію відгукнулося дуже мало людей.

Символічним є те, що вогонь, який є символом миру, добра і милосердя, розносять діти. Українські діти долучаються до цієї акції вже шостий рік поспіль. У церквах і будинках Вифлеємський вогонь горітиме до свята Водохрещі (19 січня).

Закінчення. Початок на стор. 6
вященного владика Степана Менька, Донецько-Харківського екзарха УГКЦ. Невідомі особи, розбивши вікно у кухні, потрапили до квартири та викрали всю оргтехніку (комп'ютер, принтер, факсовий апарат, телевізор і, навіть порохотяг). На час пограбування Владика Степан перебував у Західній Україні, куди поїхав для участі у виборах Президента України. У владика Степана виникає риторичне запитання щодо мети, яка спонукала злодіїв до таких дій: чи це тільки корисливість, чи також і політична нетерпимість? Адже обидва злочини відбувалися у період напружених політичних подій у нашій державі, і цілком можливо, що вони були вчинені цілеспрямовано проти УГКЦ. На таку думку наштотує і те, що вже не раз доводилося ремонтувати дошку оголошень, встановлену біля місця, де будується храм УГКЦ у Харкові, яку часто нищать невідомі «опозиціонери».

Напередодні третього туру Російська православна церква закликала українців припинити конфронтацію

Патріарх Московський Алексій II і синод Російської православної Церкви закликали громадян України «припинити конфронтацію й продемонструвати волю до єдності православних народів».

Синод РПЦ ухвалив відповідне звернення «до пастирів і пастви Православної України» у п'ятницю 24 грудня, за два дні до переголосування другого туру виборів Президента України, повідомило інформаційне агентство «Новости-Украина».

«Ми знаємо, що воля більшості громадян України прагне до широкої

православної єдності. Вона не приймає радикалізму, ворожнечі щодо Росії та інших суміжних країн. Закликаємо вас виразно продемонструвати цю волю такими засобами, які допоможуть ділом перебороти нинішню кризу», — було сказано в зверненні.

В зверненні підкреслювалося, що воно зроблене «у згоді з предстоятелем канонічної Української Православної Церкви — митрополитом Київським Володимиром». «Сьогодні один невірний крок, зроблений під впливом емоцій і пристрастей, може зруйнувати те, що творилося століттями — «єдність

духу в союзі миру» (Еф 4:3) братніх слов'янських народів, скріплених однією вірою, однією долею, однією історією», — йдеться далі у зверненні.

На думку синоду РПЦ, «жодні політичні, а тим більше особисті амбіції не вартують страждань людей». «У випадку необхідності мудрий і відповідальний політик повинен пожертвувати приватними інтересами заради збереження миру», «Церква закликає припинити конфронтацію й дати можливість всім здоровим силам спільно трудитися на благо держави», — йшлося в зверненні.

Спостерігачі з Росії звинуватили Церкви на Заході України в агітації, але не навели жодного конкретного прикладу

Член міжнародної організації спостерігачів «За справедливі вибори» Олександр Крутов стверджує, що в західному регіоні України деякі священники Римо- і Греко-Католицьких, а також низки Православних Церков агітували парафіян за Віктора Ющенка. «У храмах, особливо сільських, вивішували списки «відступників» — тих, хто підтримав опонента, і в цих посланнях є погрози на адресу прихильників Януковича», — заявив Крутов на прес-конференції, однак не конкре-

тизував, у яких саме населених пунктах проводилася агітація.

За словами керівника Львівського відділення Комітету виборців України Романа Кошового, фактів політичної агітації в храмах Львівщини виявлено не було. У цьому могли переконатися самі міжнародні спостерігачі, які відвідували храми різних конфесій у день виборів. У Львівське відділення КВУ не надходило жодних звинувачень на адресу священників на предмет передвиборчої агітації.

Тим часом, у день виборів у центрі Києва з Європейської площі до майдану Незалежності відбувся хресний хід, в якому взяли участь майже 300 осіб. В основному, це були люди літнього віку. Вони читали молитви, несли ікони і хоругви. Як повідомили учасники хресного ходу агентству «Інтерфакс», акція була організована «на підтримку православ'я». На деяких учасниках акції можна було побачити блакитні стрічки — символіку кандидата Януковича.

Група вірних УПЦ МП просить Вселенського Патріарха врегулювати релігійну ситуацію на Україні

Група вірних УПЦ МП вирішила звернутися до Вселенського Патріарха з проханням прийняти під свій омофор усіх тих, хто «став неугодним у храмах УПЦ МП і відкрити в Україні постійну структуру храмів Константинопольського Патріархату». Причиною такого звернення стали вибори Президента України, через які духовенство і частина вірних цієї Церкви через свою громадянську позицію опинилися по дві сторони барикади. В даний час проводиться збір підписів під цим листом.

У листі, зокрема, сказано: «Протягом останніх місяців у життя кожного громадянина України тією чи іншою мірою ввійшли політичні події, пов'язані з виборами Президента... Сколихнули вони і наше таке, здавалося б, тихе і мирне церковне життя. Раптом ми відчули себе бездомними від того, що в храмах Української Православної Церкви Московського Патріархату нас почали розділяти в за-

лежності від нашої громадянської позиції. Одного разу, прийшовши у свій храм, ми почули не проповідь Євангелія, а слова підтримки «благословенного» кандидата. Декому з нас на сповіді запропонували покаятися в тому, що ми віддали свій голос не за «того» кандидата, іншим за цей «злочин» запропонували вийти з храму».

Автори листа стверджують, що навіть після того, як Київська Митрополія заборонила агітацію з церковного амвона, у багатьох храмах УПЦ МП продовжували агітувати за «благословенного» кандидата. Ієрархія УПЦ МП, за словами віруючих, дотепер не виступила з оцінкою тієї агітації, яка відкрито велася майже у всіх храмах цієї Церкви напередодні другого туру виборів, і не засудила факт масової фальсифікації результатів другого туру голосування з боку «благословенного» кандидата: «Сьогодні ми як вівці, що не мають пастиря... Ми думаємо,

що сьогодні Вселенський Патріархат може прийняти під свій омофор усіх тих, хто став неугодним у храмах Московського Патріархату.

Ми просимо Вашу Святість відгукнутися на наш біль і відкрити в Україні постійну структуру парафій Вселенського Патріархату».

Московський Патріарх привітав Віктора Ющенка

Патріарх Московський Алексій II привітав Віктора Ющенка з результатами виборів. Він побажав Ющенкові, «щоб його правління внесло примирення в український народ». Про це він заявив 30 грудня в Москві.

Патріарх висловив сподівання, що Віктор Ющенко, як новий Президент України, «йтиме шляхом єднання країни». «Ми привітаємо будь-який вибір, якщо він зроблений народом», — заявив Алексій II, повторюючи при цьому слова Володимира Путіна.

УГКЦ не є загрозою для інших Церков України

16 грудня 2004 року Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна» оприлюднило інформацію під назвою «Глава Російської православної церкви Алексій II заявляє, що політична криза в Україні посилює утиски православних католиків на заході країни». У тексті публікації подано висловлювання Патріарха Алексія II, які безпосередньо стосуються Української Греко-Католицької Церкви.

Зокрема йдеться про те, що православні віруючі у Західній Україні зазнають утисків за однією лише ознакою належності до Української Православної Церкви Московського Патріархату. На думку Глави РПЦ, політична

Нашу відповідь на закиди Глави Російської Православної Церкви Алексія II (оприлюднені 16 грудня 2004 р. через Інформаційне агенство «Інтерфакс-Україна») про те, що політична криза в Україні посилює утиски православних католиків на заході країни та що УГКЦ через перенесення осідку Глави Церкви до Києва хоче розширити свій вплив на всю Україну (*див. вище*), не минули своєю увагою представники РПЦ.

22 грудня 2004 р. секретар з міжхристиянських відносин Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського патріархату священник Ігор Вижанов заявив кореспонденту ІТАР-ТАРС, що «Московський патріархат різко заперечує проти планів Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) перенести центр своєї конфесії зі Львова до Києва і створити тут свій патріархат». Інформацію про це оприлюднено на веб-сторінці «Портал-credo.ru».

На думку священника Ігоря Вижанова, такі дії «абсолютно невиправдані. У Києві греко-католиків практично немає. Переважна більшість віруючих цієї Церкви, а вони складають 5 млн. чоловік в країні з 50-ти мільйонним населенням, сконцентрована на Західній Україні — в Львівській, Тернопільській і Івано-Франківській областях».

Для того, щоб спростувати таке твердження, пригадаймо собі деякі незаперечні факти з історії нашої Церкви. Наприкінці XVIII — на початку XIX століття царська Росія унеможливила існування Греко-Католицької

криза в Україні посилює ці утиски. У відповідь на такі звинувачення хочемо повідомити, що нам не відомий жоден факт, який би підтверджував сказане, як і нема жодних підтверджень утисків вірних УПЦ МП з боку вірних УГКЦ, про які неодноразово заявляли раніше високі достойники Російської Православної Церкви.

Крім того, у повідомленні Інтерфаксу сказано, що «особливе занепокоєння предстоятеля Російської церкви викликають плани керівництва УГКЦ створити патріархат з центром у Києві і розширити свій вплив на всю Україну, при тому, що більшість віруючих країни становлять православні».

Церкви на тій території України, яка опинилася під її впливом, і греко-католиків просто вигнали із Києва. І тоді Римська Апостольська Столиця в 1807 році відновила Галицьку митрополію. Тому ми вважаємо, що потрібно говорити не про перенесення осідку на схід, а про повернення туди, звідки ми виійшли.

За певною іронією радянська влада сама «сприяла» тому, що греко-католики знову повернулися на Східну Україну. Це сталося через примусове переселення мешканців Західної України на схід, через пошуки роботи, через заборону репресованим членам Греко-Католицької Церкви після відбуття заслання повернутися на рідні землі. У наші дні багато вірних УГКЦ переїжджають до столиці України для виконання своїх професійних обов'язків в органах державної влади та інших місцях праці. Насьогодні громади УГКЦ зареєстровані у всіх областях нашої держави.

У вищезгаданому інформаційному повідомленні священник Ігор Вижанов також нагадав про утиски православних на заході країни, де греко-католики «практично захопили всі храми у наших віруючих, а будівництву нових храмів перешкоджає місцева влада». Цю та подібні до неї заяви вже не один раз робили високі достойники Російської Православної Церкви раніше.

Знову скористаємо з історичних фактів. Після насильної ліквідації УГКЦ в 1946 році на приготованому радянським урядом псевдособорі, декілька сотень храмів нашої Церкви од-

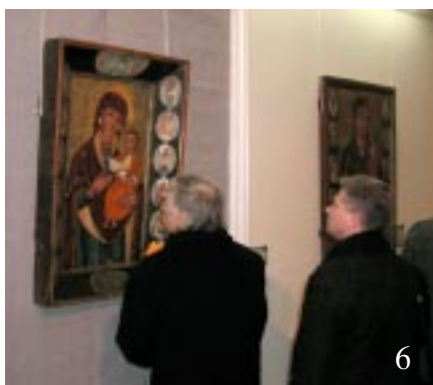
Твердження про перенесення осідку Глави УГКЦ до столиці України та справа патріархату справді відповідають дійсності. Але ці два моменти не задумані, щоб нести загрозу існуванню та вільному розвитку УПЦ МП чи інших Церков та релігійних організацій України. Істинною метою наших старань у справі патріархату та перенесення осідку Глави Церкви до Києва є тільки бажання більш ефективно і доступно надавати духовну опіку вірним нашої Церкви на території всієї держави. Право на це нам, як і всім традиційним Церквам та релігійним організаціям, гарантує Конституція України — Основний Закон нашої країни.

разу було передано у користування РПЦ. Коли наприкінці 80-х — на початку 90-х років минулого століття громадяни нашої держави змогли знову відкрито визнавати свою віру і реєструвати свої громади, то вони масово поверталися до Української Греко-Католицької Церкви. З ними поверталися і їхні храми. Ми не зафіксували жодного випадку, коли б у Західній Україні вірні УГКЦ зайняли храм, який будували вірні РПЦ.

У цьому повідомленні хочемо також заявити про те, що Українська Греко-Католицька Церква не перешкоджає і не заперечує проти будівництва нових храмів вірними УПЦ МП. Так, ще 5 червня 2001 року у листі до тодішнього Голови Львівської міськдержадміністрації п. Василя Куйбіди (вих. № 2001/147) Блаженніший Любомир заявив, що «УГКЦ не має застережень щодо будови кафедрального храму для архієпископа і вірних Української Православної Церкви, підпорядкованої Московському Патріархату».

Крім того, неправдивою є думка про великий вплив керівництва нашої Церкви на місцеві органи влади. Якби це було так, то Греко-Католицькій Церкві вже давно повернули б усе її майно, конфісковане радянським режимом. Найяскравішим прикладом цього є комплекс будинків на Святоюрській горі у Львові, який ще досьогодні тільки наполовину повернутий Церкві.

*о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ*

«Богородиця з дитям і похвалою»:

Щороку 13 грудня Національний музей у Львові відкриває фондову виставку, яку присвячує своєму засновнику Митрополиту Андрею Шептицькому. У цей день 1913 року урочистим актом Митрополит передав свою колекцію давнього українського мистецтва, започатковану ним у 1905 р., в дар своєму народові. Ця колекція лягла в основу стотисячної збірки Національного музею.

У 2005 р. сповнюється сто років від часу заснування музею. Виставка ікон «Богородиця з Дитям і похвалою», відкрита в грудні 2004 р., стала першою мистецькою акцією, присвяченою цій знаменній даті.

Говорячи про духовний зміст та значення виставки, ігумен монастиря святого Онуфрія отців-василіян Дам'ян Кастрям вважає, що ця експозиція покликана відтворити дух віри, переданий іконі декілька століть тому. Священик згадав слова Святого Письма, про те, що можна вбити тіло, але Духа не можна вбити, бо Дух — це віра у серці людини. Ці ікони написано багато століть тому. Завдяки дирекції музею їх збережено від знищення, а завдяки праці реставраторів, які зняли пізніші нашарування, ми можемо побачити цей скарб нашого народу і нашої Церкви таким, яким його було створено в XV-XVIII століттях.

Кожна ікона є Тайнством, бо це не лише реалістично змальований твір мистецтва загалом. Як твір сакрального мистецтва, вона створена в душі

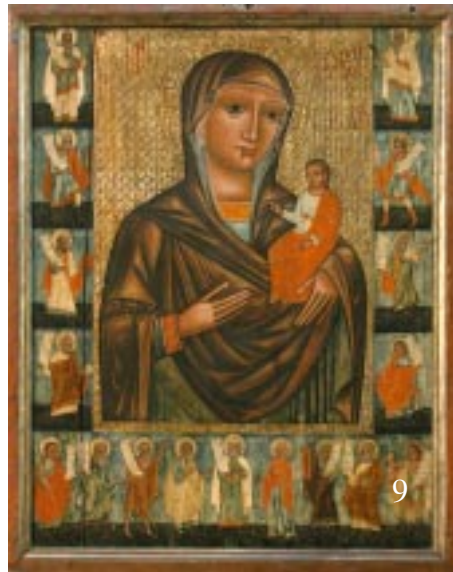
молитви і глибокої віри.

Отець Дам'ян зауважив, що як кожне добре діло, просякнуте вірою і молитвою, ікона має своє майбутнє, має силу на вічне життя, на покоління, які не тільки споглядатимуть ці твори, а перед кожною іконою будуть збагачуватися вірою.

Тема Богородиці в українському мистецтві актуальна з часу прийняття християнства. Ще в княжі часи її культ був надзвичайно розповсюджений і перші князі дали наш народ під її опіку. Перша мурована церква в Києві — Десятинна — також була присвячена Богородиці.

Національний музей володіє найчисельнішою в Україні збіркою пам'яток на тему «Богородиця з Дитям і похвалою». Понад шість десятків ікон музейної колекції, що хронологічно охоплюють XV-XVIII ст., досить повно репрезентують основні іконографічні типи та варіанти даної іконографії, її видозміни упродовж цього періоду. Слід зауважити, що разом узяті колекції інших музеїв України, а також Польщі і Словаччини, у яких зберігаються українські ікони, нараховують меншу кількість подібних пам'яток. Більшість ікон експонується вперше. Чимало з них нещодавно пройшли повний комплекс реставраційних заходів.

Ікона «Богородиця з Дитям і похвалою» виражає богословську ідею Боговоплощення. Тема прослави Богородиці виражається текстами піснеспівів і пророцтв, цитованими на хартіях, що

виставка ікон XV-XVIII століття

їх тримають старозавітні пророки — найчастіше разом із символами пророцтв, та новозавітні піснетворці — їх фігури, як правило, зображені із трьох сторін середника. Поєднанням старозавітних і новозавітних персонажів і відрізняється українська версія цього зображення.

До найдавніших зразків цієї іконографії, які дійшли до нас, належать ікони з Підгородець і Грушева. Центральне зображення Богородиці з маленьким Ісусом на руках майже без винятків представляє найпоширеніший іконографічний тип Одигітрії.

Існував й інший тип Богородичних ікон — з апостолами на полях, який відомий усього за декількома пам'ятками XV-початку XVI століття. Чи не найдавніша серед них — ікона з Сушиці Великої. Вперше представлені в музеї й раритетні ікони з Малнова та Коросна.

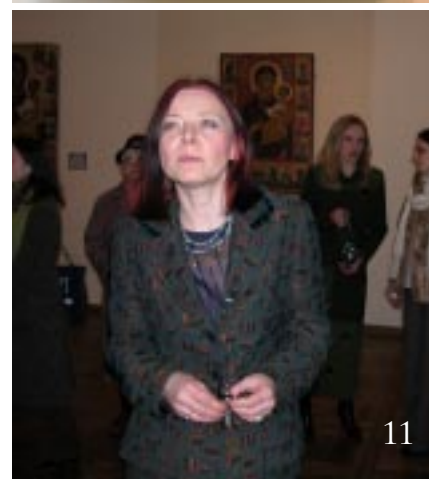
У пам'ятках XV — початку XVI століття образ Марії підкреслено абстрагований, голова зображена прямо, постаті на полях подані у повен зріст, їхня кількість не перевищує вісімнадцяти фігур. Такими є ікони з Підгородець, Грушева, Берегів Долішніх, Коросна та ін. що їх пов'язують з пере-

мишльським малярським осередком.

Зміни в іконографії, рівно ж як і в образному ладі, спостерігаються на іконах приблизно від середини XVI ст. Це демонструють ікони з Трушевич, Поляни, Підлісок. Вони подають інший іконографічний різновид — з нижчепоясними або доколінними посталями пророків. У другій половині XVI ст. кількість осіб на полях зменшується, а їхній склад часто обмежується лише пророками та Йоакимом і Анною, які, на відміну від більш ранніх зображень, тримають прямокутне табло з текстом молитви до Богородиці.

Від XVI століття збереглися великі групи стилістично-споріднених ікон, найбільші з яких окреслюються як «коло майстра іконостасу Успенської церкви в Наконечному» (ікони з Потелича, Бусовиська, Смільної, Чукви й ін.) та «коло майстра ікони «Преображення» Яблунова» (ікони з Долини, Задільська, Лопушанки, Ясінки Масьової й ін.).

На тлі майже цілковито анонімного малярства 16 століття особливого значення набувають підписні і датовані ікони, серед яких — «Богородиця з похвалою» майстра Олексія, що належала іконостасу Успенської церкви у Закінчення на стор. 12

1, 2, 3, 8, 9 — «Богородиця з Дитям і похвалою» (ікони XV-XVIII ст.),
7 — «Похвала Богородиці» (XVII ст), 10 — «Богородиця з Дитям і сценами
Акафісту» (сер. XVII ст), 4, 6, 12 — глядачі знайомляться з експозицією, 5 — біля
мікрофону директор музею Тетяна Лупій, 11 — куратор виставки, завідувач
відділом давньоукраїнського мистецтва, кандидат мистецтвознавства
Марія Гелитович

Закінчення. Початок на стор. 10
Смільнику, з якого збереглася і храмова ікона того ж майстра, датована 1547 р. Його пензлю належить і «Богородиця» з Ровеня. Загалом, відома малярська спадщина Олексія нараховує шість пам'яток. Його твори відзначаються певною камерністю, а зображення, особливо Богородиці — ліризмом і витонченістю.

Іншої інтерпретації зазнає образ Богородиці на іконах середини — другої половини XVI століття з Трушевич, Поляни, Кам'янки. Вони позбавлені витонченості і миловидності ікон роботи майстра Олексія, чи того виразу внутрішньої зосередженості, якою вирізняються ікони з Ясинки Масьової, Яблунева, Чукви.

Більшість ікон кінця XVI — початку XVII століття демонструють оригінальні мистецькі зразки так званого народного письма. Їх поява пов'язується з певними суспільно-історичними процесами того часу, зокрема з активізацією діяльності провінційних малярських осередків, які виникали в ремісничо-торгових містах і містечках, таких як Дрогобич, Потелич, Яворів, Самбір. Активізується будівництво дерев'яних церков, для інтер'єрів яких і створювалися ці ікони.

Проіснувавши до XVIII (за поодинокими прикладами й до початку XIX століття) іконографія «Богородиці з похвалою» не зазнавала суттєвих змін, але від XVII століття цей іконографічний тип все частіше замінює зображення Богородиці з Дитям, а парною до неї замість «Спаса у Славі», виступає «Спас Пантократор», зображений у півпостаті. Запропоновані атрибуції до деяких пам'яток, особливо давнішого часу, не є остаточними. Окремі з них, наприклад, ікона з Малнова, що викликає розбіжності датування у різних дослідників у ціле століття. Потребують скрупульознішого дослідження й інші ікони, особливо ті, які не мають близьких стилістично-малярських аналогій. Експонування цих пам'яток та введення їх у науковий обіг пришвидшить визначення їхньої ролі та значення в історії українського мистецтва.

*Куратор виставки,
завідувач відділом
давньоукраїнського мистецтва,
кандидат мистецтвознавства
Марія Гелитович*

Різдво разом

У вівторок 14 грудня у Дзеркальному залі Львівського Національного Університету ім. Івана Франка відбулась прес-конференція за участю ректора цього університету проф. Івана Вакарчука, а також ректора Українського Католицького Університету о. д-ра Бориса Гудзяка з приводу організації акції «Різдво разом».

Наприкінці осені ми пережили велике свято єднання, яке своєю енергією любові пододало чимало регіональних відмінностей, що досі розділяли нас. Обстоюючи свободу і справедливість, ми зблизились, і наші особливі риси раптом перестали бути причиною для взаємної недовіри. Майдан зробив нас добрішими і кращими, а Україна в наших очах і в очах світу стала багатшою у своєму розмаїтті. Майдан об'єднав молодь, яка «не хоче більше нести на своїх підшвах порох давніх упереджень».

Сьогодні мало бути просто вдячним Києву і всім тим, хто творив оте диво єднання. Слід підхопити естафетну паличку й поширити це диво далі, не дозволяючи нікому роз'єднувати нас. Кожен регіон має якісь особливі дари, якими може щедро поділитися з іншими. Зокрема, мешканцям західних областей України вдалося зберегти традицію всенародного відзначення християнських свят. Ось чому студенти Галичини, запросили своїх колег із вищих навчальних закладів Сходу, Центру, Півночі й Півдня України відсвяткувати прихід на землю Спасителя, об'єднавшись у братерській любові, в мирі молитви і за Святою Вечерею з радісною колядою. Таку нагоду дасть ініційована Львівським національним університетом імені Івана Франка та Українським католицьким університетом акція «Різдво разом», яка проходитиме у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях з 6 по 9 січня 2005 року. Галичина радо прийме до 10 тисяч гостей із Великої України.

З біблійного оповідання про Різдво Спасителя ми знаємо про те, що умо-

ви, в яких Ісус народився були дуже скромними. Марія та Йосиф довго шукали місця для ночівлі у містечку Вифлеєм. Однак багато господарів відмовлялися дати подорожуючим дах над головою. Та врешті вони знайшли місце для ночівлі — убога стаєнка незможної родини стала для них прихистком.

Нинішня акція — ще одна нагода привернути радість Господа до нашої оселі, до нашого родинного вогнища. Причин не прийняти гостей завжди багато, а причина прийняти — завжди одна: з гостем і Господь прийде у хату.

Акція «Різдво разом» не є чимось цілком новим для України. Ще за комуністичних часів до Галичини з'їжджалися люди як з України так і з інших республік колишнього Союзу, існувало навіть таке неписане правило — якщо потоваришувалися сім'ї із Галичини із родинами з інших місцевостей колишнього радянського простору, то, як правило, родини із Галичини запрошували своїх друзів у гості саме на Різдво. У той час багато міських родин Галичини на саме Різдво їхали у села, переважно до родичів, але часто також і до знайомих, Дух Різдва був краще відчутний саме на селі, де святкування за «совітів» залишилося неперерваною традицією. Тільки з 1989 року на хвилі національного відродження спершу у Львові а пізніше і у Тернополі та Івано-Франківську почали з'являтися один за одним вертепи. Різдвяні традиції поступово повертаються також і до міста.

Вже із початку 90-х років різні Церкви, молодіжні організації, підприємства, як правило ті, що мають свої філії по цілій Україні, запрошують співгромадян з інших регіонів України.

Різдво в Галичині — це родинне свято, і приїжджих приймуть до себе сім'ї студентів або ж просто люди доброї волі. Поряд із духом родинності, Різдвяні свята в Галичині зберегли настрої всенародного вертепного дійства, де кожен може виявити себе співом чи грою, танцем чи жартом. Та над усім пануватиме Дух християнського миру та євангельської любові, про народже-

Отець-доктор Борис Гудзяк:

«Ми хочемо подолати реальні чи уявні бар'єри між Сходом і Заходом»

Учасники круглого столу: ректор ЛНУ ім. І. Франка Іван Вакарчук та ректор УКУ о. Борис Гудзяк

ння якого сповістила нас Вифлеємська зоря.

На Майдані ми не ділилися на православних, католиків чи протестантів, як і на християн, юдеїв чи мусульман. Таку ж приязну міжконфесійну атмосферу ми хочемо зберегти серед християн і під час святкування Різдва Христового, оскільки саме Він, Христос, є основою нашої всеукраїнської єдності. Запорукою цієї єдності є благословення на проведення згаданої акції, яке дав Предстоятель Української Православної Церкви Київського Патріархату Філарет, Глава Української Греко-Католицької Церкви кардинал Любомир Гузар та Архієпископ Харківський і Полтавський Української Автокефальної Православної Церкви Ігор Ісідоренко.

Розповідаючи про задум акції «Різ-

дво разом», ректор Українського католицького університету отець-доктор Борис Гудзяк зокрема сказав: «Ми хочемо подолати реальні чи уявні бар'єри між Сходом і Заходом і підтримати активність студентів, адже не секрет, що до останнього місяця серед студентства в останні роки панували такі настрої: «Чи в Україні варто жити?» Багато хто зі студентів мріяв про те, щоб кудись поїхати за кордон. А останніми днями ми чуємо, що молодь висловлює гордість своєю державою. Молоді люди кажуть: «Я відчув себе українцем». Ми не можемо затратити такий потенціал.

«Різдво разом» — це християнська акція. Це не є Різдво без Бога, але вона не обмежується рамками якоїсь однієї Церкви. Це акція різних навчальних

закладів, їх студентів. І цих студентів їх Церква благословляє і готові підтримати».

Ректор Львівського Національного університету ім. Івана Франка професор Іван Вакарчук вважає, що результатом акції «Різдво разом» повинно стати усвідомлення єдності українського народу. Адже ті студенти, які сьогодні навчаються у вищих навчальних закладах, за якийсь час керуватимуть державою на різних рівнях, і світло цих святкувань, нашого братерства допоможе в майбутньому легше знаходити спільну мову. «Ця акція дасть результат на довгі роки», — сказав Іван Вакарчук.

Програма святкувань розпочнеться 6 січня, коли сім'ї, які прийматимуть молодь з Великої України, зустрінуть своїх гостей. У цей день кожна родина готується до врочистої Святої Вечері, яка почнеться з появою першої зорі. Гості зможуть допомогти господарині приготувати дванадцять пісних страв, зокрема ліпити вареники, терти мак чи варити кутю. Вже з вечора шостого січня у хатах і по церквах співають колядки, а перші колядники — це переважно діти — віншують господарів та їхніх гостей із миром і щастям. 7 січня гості матимуть нагоду взяти участь у святкових богослужіннях у храмах своєї Церкви, стануть свідками не одного вертепного дійства. 8 січня гостей чекають в обласних центрах, де відбудуться паради вертепів з усієї Галічини та концерти українських виконавців.

Л. П.

«Моєю мрією завжди було відсвяткувати справжнє українське Різдво, бо у Луганську, де я живу, воно зовсім інше. Тут багато людей не надають цьому святу належної уваги, деякі просто не розуміють містичності Святвечора. Саме тому, я завжди мріяла відсвяткувати Різдво у Львові, бо саме там, на мою думку, можна побачити справжню україн-

ську культуру, відчуті справжню українську душу. Я щиро дякую організаторам цієї акції за те, що ви надали мені змогу здійснити мою мрію! А окрім цього я вважаю, що ідея святкувати Різдво разом є найдивовижнішою, бо це надасть змогу об'єднати молодь всієї України! Може тоді, нарешті, зникнуть безглузді думки, які мені неодноразово доводилося чути в

нашому місті, що нібито людям зі східної України небезпечно їхати на західну. А ще акція «Різдво разом» буде достойним завершенням нашої спільної боротьби за чесні вибори й вона ще раз підкреслить, що всі українці — це одна велика родина! А коли ми це усвідомлюємо, то нас не подолати!»

Катерина Симонова, м. Луганськ

До 100-річчя першого перекладу Біблії українською мовою

У Львівському музеї історії релігії відкрилася виставка «Книга Книг»

Історія перекладів Святого Письма українською літературною мовою —

Біблія 1776 р., Париж

вічно живою, милозвучною, яскравою мовою українського народу — це ціла епопея, точніше — важка драма У багатівковій неволі, український народ не мав можливості користуватися власною мовою в науці, літературі, мистецтві. У 18 і 19 століттях російські царі видали кілька таємних указів з категоричною забороною використання української мови навіть в піснях, у театрі і в публічних виступах! Тому переклади Біблії у ці роки робилися таємно. Найбільше пощастило письменнику та біблеїсту Пантелеймону Кулішу, який зумів частинами, окремими книгами, ще за життя видати українські переклади біблійних текстів; а вже після його смерті в 1903 році Біблія вийшла у Відні повним текстом разом з перекладами Івана Пулюя та Івана Нечуя-Левицького. Переклади Святого Письма Івана Огієнка та Івана Хоменка вперше вийшли також за межами України — на Заході.

І лише в 1993, за незалежної України, поновлене Українське Біблійне Товариство розпочало четвертий повний переклад Біблії сучасною українською літературною мовою, враховуючи зміни у самій мові і досягнення світового біблієзнавства.

Виставкою «Книга Книг», організованою Львівським музеєм історії релігії та Українським біблійним товариством завершився ювілейний рік перекладу Святого Письма українською мовою.

На відкритті виставки були присутні пастор Микола Жикалюк — один з засновників Українського Біблійного

Товариства та головний редактор його видавничого відділу; отець Василій Лисишин — віце-президент Біблійного Товариства і ректор духовної семінарії Української Автокефальної Православної Церкви; Іван Паславський — голова Всесвітнього християнського конгресу мирян Української Греко-Католицької Церкви; Богдан Боднар — член ради світового християнського конгресу, отець Михаїл Квятковський — віце-ректор Українського Католицького Університету, отець Євген Толочкевич — інспектор духовної академії УАПЦ, Роман Кураш — керівник відділу у справах релігій Львівської обласної адміністрації, Володимир Гаюк — керівник Львівського управління культури обласної адміністрації.

Василь Кметь — історик, доцент

Апостол 1648 р., Москва

кафедри давньої історії України та археології національного університету ім. Івана Франка сказав, що цією виставкою ми вшановуємо не просто книгу, а тисячолітній шлях людської історії, пам'ять всіх тих, хто свого часу долучився до видання Святого Письма. Кожна історична епоха принесла свій переклад Біблії, не змінивши суті біблійного вчення, а мова перекладу завжди визначала специфіку культури суспільства.

Ще одним способом вираження біблійної історії стало образотворче мистецтво, яке збагатило і прикрасило видання Святого Письма чудовими ілюстраціями Доре, Церха, Борхта, Лепшого та інших художників, роботи яких широко репрезентовані в експозиції.

Відвідувачі виставки мають змогу побачити раритетні видання 16 століт-

тя «Апостола», Євангелія, французькі видання Біблії 15 та 17 століть, видання Святого Письма ірисьською мовою та багато інших.

Про свою роботу над четвертим, повним перекладом Біблії та плани Українського біблійного товариства на найближче майбутнє розповів отець-доктор богослов'я Рафаїл Туркочак: «У 2004 році вперше в Україні з повним слов'янським Каноном повинен вийти Старий Завіт грецькою мовою і Новий Завіт — той, що вже був виданий. Також ми готуємо сучасне видання Острозької Біблії. До друку пішла вже книга Старого Завіту: три книги Макавеїв. Вони будуть випущені окремими брошурками, щоб люди могли купувати не все разом, а частинами. Планується закінчити ще Новий Завіт Острозької Біблії, а тоді в одному томі повинна вийти вся Біблія. Вже готовий макет важить приблизно 6 кілограмів, має 10 сантиметрів товщини. Можна собі уявити, яка то буде велика книга. Це практично повністю дві Біблії: оригінальна Острозька — з ілюстраціями, буквицями, заставками — і український переклад усіх книг. Ми завершили літературний переклад книги приповідок, тож незабаром і це побачить світ. І ми далі працюватимемо над повністю новими літературними перекладами як Старого, так і Нового Завіту.

Може виникнути запитання: навіщо нам стільки перекладів Біблії? Але

Тора 18 см (пергамент)

ж мова змінюється, і поняття, висловлене в тексті, також змінюється, тому треба завжди мати нові переклади. Зрештою в порівнянні з англійцями, французами чи німцями (у яких є до 70 повністю незалежних перекладів!), ми ще їх мало маємо!»

*Апостол 1633 р. (вгорі),
Євангеліє 1803 р. (друкарня Почаївської
Лаври) і Євангеліє 1681 р. (внизу)*

Блаженніший Любомир Кардинал Гузар так висловився про діяльність Українського Біблійного Товариства: «Хочу підкреслити особливість праці Українського Біблійного Товариства, членами якого є різні Церкви і різні ре-

лігійні організації — через той спільний текст бажають наблизити нас один до одного. І от ми вже маємо в руках дуже гарний переклад Нового Завіту, над яким трудився ієромонах Рафаїл Турконяк, яке опрацювали разом — мовно і друкарськи члени різних Церков і різних конфесій. Воно дійсно є для всіх спільним, в дуже особливий спосіб виражає ту єдність, яку ми повинні черпати навіть матеріально із читання того самого тексту в той самий спосіб переданого для всіх однаково. Готуються і наступні книги — на черзі Псалтир і всі інші Книги Нового та Старого Завіту, які ще не були оформлені в такий спосіб. Це справді велике надбання і велика служба для нашого народу, який дуже потребує відчувати оту спільноту духовну.

Дуже важливим є тепер і вже, здається, опрацюється Святе Письмо з коментарями, бо багато людей — і молодих людей — сходяться разом і читають Святе Письмо. І не завжди мають між собою людину, яка краще розуміє і знає його, то вони хоча б могли послужитися добрим коментарем,

якою, яка пояснює багато частин Святого Письма.

Я бачу в українському суспільстві дуже відрядне зацікавлення Святим Письмом. І кожна така ініціатива зближує людину до Бога.

В літературі описано, як колись на свята хтось — дідусь чи батько — читав для всієї сім'ї Святе Письмо. Отже тепер та традиція повертається — можливо, в трохи іншій формі. І всі ті видання, всі ті заохоти до читання Святого Письма треба вітати як щось дуже позитивне для нас».

Підготувала Лідія Пуга

Українське Біблійне Товариство (УБТ) є релігійною неприбутковою організацією, що утворена діючими в Україні релігійними об'єднаннями християн різних конфесій, які визнають Біблію як Слово Боже.

Саме поняття «Біблійне Товариство» існує з 1710 року, коли в Галлі (сучасна Німеччина) було засноване перше Біблійне Товариство для забезпечення місцевої бідноти дешевими Бібліями.

Згодом, 1804 року утворюється Британське та іноземне Біблійне Товариство (БІБТ) з метою поширення Святого Писання передовсім в Уельсі. Але невдовзі БІБТ поширює свою діяльність і на інші країни, де заснуються національні Біблійні Товариства: 1813 року в Росії, 1814 року в Нідерландах, 1816 року в США та в інших країнах світу.

З огляду на величезний розмах, якого набув цей рух і з метою об'єднання зусиль, виникла ідея утворити єдину світову організацію. Перші спроби здійснення цього задуму були зроблені в 30-х роках, однак його реалізації зашкодила Друга світова війна і лише у 1946 році в Хейвард-Хіті (Англія) зібрались делегати від

Історична довідка

13 Товариств і утворили Об'єднані Біблійні Товариства (ОБТ).

На сьогодні членство ОБТ зросло до 144 національних Товариств, зусиллями яких ведеться праця з поширення Слова Божого в понад 200 країнах світу.

Основні завдання, які ставлять перед собою всі Біблійні Товариства. Це передовсім — зробити Слово Боже доступним для кожного його рідною мовою; без будь-яких приміток та коментарів віровизнавчого характеру; за прийнятними цінами.

У XIX ст. в Україні діяли відділення Російського Біблійного Товариства (РБТ), оскільки на той час Україна входила до складу Росії. Відділення були засновані в Кам'янець-Подільському в 1814 році, в Харкові, Сімферополі та Одесі — в 1816 році, в Києві та Володимирі — в 1817 році, в Чернігові та Полтаві — в 1818 році. Всі вони існували до закриття РБТ за указом царя Миколи I у 1826 році.

Українське Біблійне Товариство (УБТ) утворилося 22 червня 1991 року на Установчій Конференції.

Засновниками УБТ були: Всеукраїнський Союз Церков Християн Віри

Євангельської (П'ятидесятників), Об'єднаний Союз Євангельських Християн Баптистів України, УГКЦ, УПЦ КП, Українська Уніонна Конференція Церкви Адвентистів Сьомого Дня.

Згодом до УБТ приєдналися: Німецька Євангельсько-Лютеранська Громада в Києві, УАПЦ, Українська Лютеранська Церква, УПЦ МП, Українська Римо-Католицька Церква.

Метою УБТ є переклад, друкування та поширення Святого Письма — Біблії та окремих її частин — для духовного відродження та просвітництва громадян України.

Організаційно Товариство складається з чотирьох регіональних відділів: Центрального (Київ), Південного (Херсон), Східного (Харків) та Західного (Львів), які поширюють Слово Боже у своїх регіонах.

У даний час Західне Регіональне Біблійне Товариство проводить проєкт для незрячих дітей.

Завдяки підтримці ряду релігійних і комерційних організацій виникла можливість надрукувати і передати дітям, які не можуть читати звичайні книги, видані шрифтом Брайля «Біблійні історії».

ІНТЕРВ'Ю

«Рано чи пізно переможе візія поєднання різномислячих громадян України»

Вибори на Україні — ця тема, різноманітні її аспекти, вже тривалий час викликає неабияке зацікавлення далеко за межами нашої країни. Останнім часом у сповненому розмаїтті хорі передвиборчих пристрастей дедалі частіше можна було почути релігійну нотку. Саме релігійно-етичний контекст ситуації на Україні поміж виборчими турами став темою нашої розмови з одним із численних закордонних журналістів, які відвідали Україну в останні дні перед виборами. Отож, наш співрозмовник — о. Марцін Лисак, віце-президент варшавського інформаційного агентства КАІ.

Запитання: *Якою вам видається сучасна ситуація на Україні поміж різними турами виборів президента країни: я маю на увазі духовно-релігійний контекст?*

Відповідь: На мою думку, поляки дуже зацікавлені тим, що відбувається на Україні, — можливо, навіть більше, ніж нещодавніми виборами у США, бо і з географічної, і з історичної точки зору ваша країна нам значно ближча. У наших мас-медіа з'являлося дуже багато інформації і про передвиборчу кампанію, і власне перебіг виборів (...)

Нам це дуже цікаво і з тих міркувань, що протягом довгих років ми ділили спільну історію, і ми теж заново вчилися демократії після 1989 року, тому нам дуже близькі і зрозумілі ті проблеми, які з'являються на Україні у період після звільнення з-під впливу СРСР, під яким і ми були. З однієї сторони, ви можете почерпнути щось із цього нашого досвіду. Але рівно ж і ми можемо дечого повчитися у вас, зокрема, з огляду на те, що виборча активність сягнула на Україні 75%. Бо в нас, на жаль, останнім часом очевидним стає спад виборчої активності, вона сягає якихось 40, максимально 50%, тобто очевидним стає певне знеохочення громадян до участі у виборах. Отже, ми можемо в той спосіб повчитися у вас прагнути якихось змін, того, що варто ангажуватися в громадянське життя, і це для нас важливо. Це з точки зору суспільно-політичної.

З точки зору релігійної, наскільки я очевидно орієнтуюся в ситуації, мені здається, що різні Церкви, які тут є, намагаються поводитися в тому дусі, що Церква не повина у безпосередній спосіб висловлюватися на політичні теми, тобто висловлюватися на користь кандидата А чи кандидата В. Церква ж повинна говорити про речі, які стосуються засадничих моральних

вартостей, прав людини, в тому числі свободи віросповідання, а також про суспільні цінності — вільний ринок, суспільну солідарність з тими, хто, можливо, гірше дає собі раду на тому вільному ринку. Тобто у сфері моральних вартостей Церква повинна висловлюватися і апелювати до більшої активності виборців. Бо не може бути добрим християнином той, хто не є добрим громадянином. І мені здається, що завдяки закликам українських Церков, завдяки зверненням ієрархів, вдалося досягти високої активності віруючих на виборах (...), а це не тільки вибори кандидатів — одного чи іншого, — а певного бачення, вартостей, які містяться у програмах окремих кандидатів, і тільки бачення самої України, як того, яким чином має виражатися свобода людини. Тому мені здається, що таке заангажування віруючих людей — дуже важливе, щоб брати на себе відповідальність за суспільне життя, і таким чином висловлюватися за певні цінності, які мають чи не мають намір реалізувати окремі кандидати.

Запитання: *Ви тут перебуваєте вже кілька днів, зустрічаєтесь з різними релігійними діячами, просто дивитесь на нас. Якою вам видається атмосфера в українському суспільстві на даному етапі?*

Відповідь: Мені здається, що ситуація є досить обнадійливою. Люди побачили, що вони реально можуть впливати на ситуацію в країні, що їх голос щось означає, що те, хто як голосує, справді має значення. І в розмовах з різними релігійними діячами теж відчувається задоволення, що вдалося розбудити суспільний ентузіазм, щоб люди справді були зацікавлені виборами. Щоб побачили, що можуть щось змінити. Ця ситуація сповнює надією, а з іншої сторони мене дуже ті-

шить ще ось який факт: у мас-медіа останнім часом часто звучала така тривожна думка, чи не призведе сучасна ситуація до розколу українського суспільства? Перебуваючи тут і розмовляючи з людьми, у мене склалося враження, що рано чи пізно переможе візія поєднання різномислячих громадян України. І це сповнює оптимізмом і надією, як і той факт, що очевидним є велике суспільне зацікавлення тим, що відбувається в їх країні. Таке суспільне заангажування, ентузіазм, взяття людьми на себе відповідальності за суспільно-політичне життя дуже тішить.

Запитання: *Чи відомі прецеденти, в будь-якій цивілізованій країні, коли Церква закликала голосувати за якогось конкретного кандидата? І як можна на це подивитися з точки зору церковної етики?*

Відповідь: Якщо говорити про демократичні європейські країни, то вже давно зрозуміло, що Церква не висловлюється на користь якогось одного кандидата. Чому саме так? Бо це не є нашим завданням. Нашим завданням є єднати людей з Господом, проголосувати Євангеліє і єднати людей між собою. І це має відбуватися в духовній площині. Було б дуже неслухним і таким, що спрямоване на поділ людей, висловлюватися на користь певного кандидата. Бо якби священик так сказав, то це могло б виглядати, що хто так не думає, той є злим християнином, грішить, і взагалі йому нема чого робити в Церкві. І ми в Польщі теж мусили цього вчитися після 1989 року.

Не можна обмежуватися висловлюваннями про перевагу певної політичної моделі, бо ці моделі ніколи не будуть досконалими, і, на жаль, ми всі маємо сумний досвід того, що побудованою так званого «рано на землі» захопилися різного роду тоталітарні системи

Чи прийде в Україну «ера милосердя»?

Незабаром у світ прийде Різдво. У більшості українських осель запалають вогниками святкові ялинки, і той піднесено-умиротворений настрій, яким завжди супроводжуються різдвяно-новорічні святкування, заторкне, без сумніву всіх нас, без огляду на хронологічні розбіжності двох християнських календарів, адже, як би там не було, — Різдво невпинно наближається, а Різдво — це свято миру і спокою, свято взаємної приязні і милосердя.

Порушити мир на Різдво — це великий, майже смертельний гріх. Натомість, відкрити серце навіть тому, хто вважає тебе своїм ворогом, — християнська чеснота. І різдвяні свята, — коли у світ приходять новонароджена Любов, щороку змушують нас зупинитися, щоб заново усвідомити цей факт. На землю, а отже, і нашу Україну, приходять Любов.

Світ, який вже більше місяця не відриває очей від того, що відбувається зараз на нашій Батьківщині, відкрив для себе за цей час дуже багато: відкрив високу інтелігентність нашого народу, його доброту і милосердя, його толерантність і готовність до взаємної солідарності, до взаємних компромісів, але не до компромісу з власним сумлінням і власною громадянською позицією.

Ми, без перебільшення, стали сюрпризом для цілого світу, але ще більшим сюрпризом ми стали самі для себе, — таких, здавалося б, розрізнених, поділених, озлоблених один на одного. Раптово стало ясно, що всі ці поділи кудись зникли, що давні образи і не-

(комуністична чи нацистська). Церква хоче виразно підкреслити, що побудова досконалого ладу не є її завданням, бо справді добре нам всім буде лише на небі. Тому не можна доводити до поділу людей на тих, які стоять начебто з однієї чи з іншої сторони. Не можна зводити релігійні вартості до такого ставлення щодо політичних візій, бо, повторюю, жодна з політичних візій ніколи не буде досконалою, і потрібно бути свідомим цього, щоб не припуститися помилки і не потрапити в таку жахливу систему, як тоталітарна.

Запитання: І наприкінці, може, ще якісь побажання для українських віруючих?

порозуміння відійшли і забулися, бо щось незрівняно вище і краще, ніж особисті і навіть історичні образи, об'єднало таких різних за віком, мовою, походженням і навіть ментальною пам'яттю людей — людей, чії ще недалекі предки, можливо, стояли по різні боки барикад і фронтів, а їхні діти і внуки стояли тепер поруч на Майдані Незалежності, щасливі і горді з того, що вони разом.

За кілька днів сформувалося не лише справжнє громадянське суспільство, сформувалася нова спільнота дуже несхожих один на одного, але однаково шляхетних, духовних, розумних і толерантних людей. І підтвердженням цього стала не лише небачена, а кажучи словами свідків, — просто казкова атмосфера взаємної приязні і підтримки, яка панувала між людьми, що, мерзучи на морозі і мокнучи під снігом, відстоювали своє право на Свободу — у великому значенні цього великого слова.

Підтвердженням цього стала приязнь і людська солідарність навіть з тими, яких звозили в автобусах і потягах, щоб бити «помаранчевих». А ті, всупереч очікуванням, дарували «гостям зі сходу» квіти, скандували, вітаючи їх, «Слава шахтарям!», годували і дарували теплі речі.

На очах усього світу сила Добра і Любові перемагала зло, яке багатозначно обіцяло нам якесь побоїще, громадянську війну, розкол держави та інші схожі витівки.

Револуція в атмосфері Любові — цей небачений і незрозумілий фено-

мен, мабуть, ще довго досліджуватимуть історики. Причин тут, звісно ж, дуже багато і не всі, так би мовити, лежать на поверхні. Але ті, основні, — їх можна побачити вже «неозброєним оком».

Ось вони: ті явища, які ми звикли вважати нашими «мінусами» (а саме, розрізненість українського народу за релігійною, мовною, історико-культурною ознакою) раптом виявилися нашими плюсами, бо саме вони стали для нас найкращою школою взаємної толерантності, вони змусили нас приймати ближнього, сусіда, співвітчизника таким, яким він є, шанувати його, хоч би це коштувало нам немалих душевних сил. А висока порядність і людяність того, хто став символом прагнення народу до справжньої демократії і свободи, послужила тим першим потужним імпульсом, від якого розійшлися навколо сигнали взаємної приязні і поваги. Скривджені, зневажені люди, яких можновладці і їхні політтехнологи трактували не більше, як об'єкт для маніпуляцій — як їхню свідомість, так і виборчими голосами, — у цих своїх стражданнях зуміли виплекати справжню духовну красу, і ми зараз є свідками її раптового і чудесного розквіту. І та «ера милосердя», про яку колись йшлося у відомому радянському фільмі як про щось недосяжне і неможливе, раптом стала, близька і реальна, на нашому порозі. Вона вже стукає до наших сердець! Тож відчинімо їй!

Зоряна Курдина

Відповідь: Мені хочеться дуже серйозно побажати, щоб духовний досвід, який впливає з того факту, що я можу зростати у досвіді свободи, що я можу брати участь у долі своєї країни, що я люблю інших людей, моїх ближніх, і хочу для них чогось доброго, щоб той ентузіазм зростав, і хотів би всім слухачам побажати, щоб того ентузіазму ніколи не забракло, бажаю побачити, що справді можна брати свої істотні справи у свої руки, і також побачити, що наше релігійне життя не обмежується тим, що ми підемо раз на тиждень до церкви і там помолимося. Але власне тому, що ми молимося в церкві, тому хочемо добра

для своїх близьких, для сусідів, родини, для цілої країни, бо до такої участі у справі побудови добра Христос нас усіх закликає. Бажаю, щоб той ентузіазм, зараз такий помітний, тривав і в другому турі виборів і після нього. Церква є знаряддям поєднання людей з Богом, але також і людей між собою, тому важливо, після виборів не обмежуватись тим, що переможець забирає все, але побачити, що треба разом далі будувати, домовлятися, шукати компромісу, так щоб бути взаємно-солідарними, і саме цього я хочу всім читачам побажати.

Розмову провела З. Курдина

Богдан Трояновський:

«Основне наше завдання — дати книжку людям, які шукають відповіді на християнські питання»

Видавництво «Свічадо» — одне із небагатьох в Україні, що випускає духовну, релігійно-просвітницьку літературу. Щомісяця тут виходять друком 3-5 нових найменувань. На сьогодні тут побачили світ понад 500 видань загальним тиражем близько 2 600 000 примірників. Пропонуємо увазі читачів інтерв'ю з директором видавництва Богданом Трояновським.

Кор.: Яким був минулий 2004 рік для видавництва «Свічадо»?

— Це був черговий рік розвитку нашого видавництва, чергових книжок, але, мені здається, що тут слід вказати на певні явища, які мали досить серйозний вплив не лише на наше видавництво, але і на інші. Очевидно, перше — це вибори. Тут іде мова не тільки про той період «помаранчевої революції», який емоційно віддзеркалився у душах наших працівників, а й період попередній, адже серйозно почали заважати роботі видавництва ті закони, які Верховна Рада почала приймати ще наприкінці 2003 р. І парадокс полягав у тому, що ці закони були суперечливими: одне рішення приймає президент, інше — Верховна Рада. У результаті перед видавництвами постало питання: як працювати? Стояли питання податків, підняття цін на книжки. Це тривало майже півроку. Була дискусія між Міністерством фінансів, Верховною Радою, податковою. І це дуже серйозно вплинуло на кількість видань, що згідно із статистикою, значно зменшилася порівняно з минулим роком. Попри все, ми намагалися готувати ті нові видання, які були заплановані.

Найцікавіше з виданого цього року — «Повна Симфонія Святого Письма Старого й Нового Завіту» (*детальніше про це див. АРІ №5 за 2004 р. — ред.*); нове видання книги «Пізнай свій обряд» — з сучасним богословським, мовним, художнім опрацюванням; у серії «Мандруючи до зрілості» — книга для наступної вікової категорії; художнє видання «Автопортрети Олек-

си Новаківського». Цього року побачило світ видання німецькою мовою — завдяки співпраці з Інститутом історії Церкви, зокрема, з п. Олегом Турієм (*детальніше про це див. АРІ №10 за 2004 р. — ред.*). На кінець року маємо перше видання церковнослов'янською мовою — «Часослов». З цих видань можу назвати книжку Олега Романчука «Жити серцем» — це один з небагатьох наших авторів, які пишуть на духовні, релігійні теми. Досить інтенсивно працюємо над внутрішньою структурою видавництва, вивчаємо міжнародний досвід і пробуємо, наскільки можуть нам дозволити внутрішні ресурси, впроваджувати в наше виробництво.

Кор.: Видавництво «Свічадо» робить перші спроби презентування книг закордонному читачеві. Розкажіть про це докладніше.

— Мета таких видань — ширше ознайомлення заходу з українським світоглядом, культурою, історичною спадщиною. До таких видань належить, наприклад, видана англійською мовою спільно з Інститутом історії Церкви книжка «Церква мучеників» — про тих наших мучеників, які були канонізовані. Вона покликана популяризувати постаті наших святих, а через це і нашу Церкву, і нашу Україну.

Готуємо також французьке і англійське видання нашої «Української писанки». Це видання досить популярне на Україні і тепер ми його доповнюємо. Намагаємось показати культуру України західному читачеві.

Кор.: Чи забезпечують ті декілька

українських видавництв, що спеціалізуються на релігійній літературі, потребу у духовній книзі? Які основні читачькі потреби можете відзначити?

— Сьогодні потреба у духовній книзі значно більша. Можу назвати декілька таких потреб. Найперше — у літературі, яка добре відображає специфіку Східної Церкви, наприклад, серія «Джерела християнського Сходу» — на таку літературу є великий попит. Окремі книжки з цієї серії ми вже передруковуємо третій чи четвертий раз. Крім того, є потреба в літературі, яка легка в читанні, але одночасно є носієм певних духовних цінностей. Я маю на увазі казки, історії, притчі, як у «Коротких історіях для душі». Це люди купують дуже радо, священники часто використовують у проповідях. Велика потреба в дитячій, молодіжній літературі.

Кор.: На освяченні нових приміщень видавництва «Свічадо», Блаженніший Любомир кардинал Гузар зазначив, що добре було б заснувати інформаційні центри по цілій Україні, де всі зацікавлені змогли би ознайомитися з виданнями та отримати певні консультації. Чи вже є у цьому керунку якісь напрацювання?

— Ми дійсно дуже зацікавлені, щоб такі центри з'явилися на Сході і в Центрі України, оскільки Західна Україна забезпечена літературою. Осередки таких центрів уже є, переважно вони створені при церквах, при храмах, але це поки що краплина в морі потреб. Спроба створити такі центри є досить складною і вимагає тісної співпраці з місцевим єпископом, чи, принаймні, з місцевими священниками. Найгостріше стоїть питання приміщень, обладнання. Але ми працюємо в тому напрямку. Намагаємось не друкувати суто конфесійної, полемічної літератури, яка атакувала б інші Церкви. Більшість наших книжок позаконфесійні. Тому наша література зближує людей, допомагає відкривати один одного.

Кор.: Сьогодні книги релігійного спрямування виходять у таких видав-

ництвах як «Нова зоря», «Добра книжка», «Місіонар», «Дух і літера», «Кайрос», видавництві Українського Католицького університету та Києво-Могилянської академії. Яку ж нішу займає «Свічадо» у релігійній палітрі видавництва?

— Якщо йдеться про кількість випущеної літератури, мабуть наше видавництво є найбільшим. Видавництва на Україні починають поступово спеціалізуватися, наприклад, видавництво УКУ, «Дух і літера» — більш наукові видання. Я думаю, що «Свічадо» має ширший спектр літератури. Поді-

бним до нас є видавництво «Місіонар». З інших видавництв «Свічадо» вирізняє те, що про нього більше говорять, часом трапляються і якісь нагороди. Цього року, наприклад, ми отримали нагороду за «Симфонію...» Основне наше завдання — дати книжку людям, які шукають відповіді на християнські питання: про життя, про його мету. Це, на мою думку, певна форма катехизації.

Погляньте, скільки в тій же «помаранчевій революції» християнських цінностей! Яка людяність, відсутність агресії! І це, власне, те, про що ми

пишемо у своїх книжках, яким бажаємо, щоб був наш народ.

Кор.: Що б ви побажали нашим читачам у Новому році?

— Я б хотів, щоб вони, читаючи наші книжки, внутрішньо змінювалися, щоб всередині них творилася така «помаранчева революція», яка змінює агресію на любов, ненависть — на сприйняття інших, щоб на труднощі життя вони дивились, як на певний дар. І я всім бажаю подякувати Богові за те, що мають.

Розмову провела Любомира Бурка

Радіо «Воскресіння»

Релігійно-інформаційні та культурологічні програми

Вінниця	УКХ	71,69
Ковель	УКХ	66,02
Дніпропетровськ	УКХ	68,36
Кривий Ріг	УКХ	71,63
Донецьк	УКХ	69,77
Маріуполь	УКХ	67,34
Ужгород	УКХ	69,53
Хуст	УКХ	70,04
Запоріжжя	УКХ	70,73
Івано-Франківськ	УКХ	71,24
Київ	ДХ	0,207
Київ	УКХ	68,51
Кіровоград	УКХ	66,98
Керч	УКХ	71,66
Севастополь	УКХ	67,25
Сімферополь	УКХ	66,68
Львів	УКХ	67,04
Миколаїв	УКХ	69,8
Первомайськ	УКХ	69,92
Котовськ	УКХ	67,25
Одеса	УКХ	70,52
Красногорівка	УКХ	66,08
Рівне (Антопіль)	УКХ	66,73
Тростянець	УКХ	68,75
Шостка	УКХ	65,93
Тернопіль (Лозова)	УКХ	69,83
Ізюм	УКХ	72,08
Харків	УКХ	67,13
Херсон	УКХ	71,9
Волочиськ	УКХ	68,72
Кульчійці (Кам.-Подільський)	УКХ	70,76
Хмельницький	УКХ	67,7
Черкаси	УКХ	72,2
Чернівці	УКХ	69,26
Прилуки	УКХ	71
Чернігів	УКХ	69,47

Перша програма Українського радіо (Всеукраїнська ретрансляційна мережа проводового мовлення)

понеділок	21.30 – 21.50 год.
вівторок	21.30 – 21.50 год.
четвер	22.30 – 22.50 год.
п'ятниця	22.30 – 22.50 год.

На УКХ

Львівська радіотрансляційна мережа

Львів - 67,04 МГц

середа 18:40; субота 17:45; неділя 8:10

Слухайте нас в мережі Internet:

<http://www.rr.lviv.ua>

**№12 (349)
31 грудня 2004 р.**

Агенція Релігійної Інформації

Передплатний індекс – 33879